



Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-03-08

Diarienummer N165-0006/23

Handläggare

Emili Börjesson, Petra Dahl

Telefon: 031-366 56 92

E-post: emili.borjesson@socialsydvast.goteborg.se

petra.dahl@socialsydvast.goteborg.se

Yttrande över remiss gällande förslag till ny plan mot våld i nära relationer 2023-2026

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Sydväst tillstyrker förslag till ny plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023-2026 med beaktande av de synpunkter och förslag som redovisas i tjänsteutlåtandet och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till socialnämnd Centrum.
2. Socialnämnd Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Socialnämnden Centrum har beslutat att remittera förslag till Göteborgs Stads plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023–2026 till bland annat Socialnämnden Sydväst.

Kommunstyrelsen gav Social resursnämnd i uppdrag att följa upp Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014–2018 (med förlängd giltighetstid till och med 2019), samt att lämna förslag på ny plan. Förslaget till ny plan återremitterades i augusti 2021 till socialnämnden Centrum, för att utvecklas med bland annat åtgärder för särskilt utsatta grupper, mätbara indikatorer och uppdatering utifrån ny lagstiftning. Stora delar av planen och dess aktiviteter fokuserar på att utveckla arbetet med verksamheternas grunduppdrag genom kvalitetssäkring av befintligt arbete och genom att utveckla strukturell samverkan.

Socialförvaltningen har i sin bedömning utgått från de specifika frågor socialnämnd Centrum önskar svar på.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utöver bedömningen ur ekonomisk dimension som gjorts i socialnämnd Centrums tjänsteutlåtande vill socialförvaltning Sydväst komplettera med ytterligare aspekter.

Aktivitetera rör i stora delar utveckling av socialtjänstens grunduppdrag genom kvalitetssäkring av befintligt arbete och genom att utveckla strukturell samverkan. Det handlar bland annat om kompetenshöjande insatser, användandet av gemensamma metoder, bemötandefrågor och uppföljning som syftar till att i större utsträckning identifiera våld inom förvaltningens verksamheter till exempel kopplat till särskilt sårbara gruppers utsatthet. Dessa aktiviteter ser förvaltningen kan innebära kostnader. Det kan också komma att innebära ökade kostnader för socialnämnd Sydväst om verksamheter behöver möta upp ett ökat behov av stöd. På längre sikt väntas dock ökade möjligheter att identifiera och tillgodose behov hos våldsutsatta och våldsutövare på ett likvärdigt sätt leda till minskade kostnader och minskat lidande.

Planens aktivitet 1:4 (Utveckla arbetssätt och metoder med fokus på gränssättning, värderingar och frihet från våld) bedömer förvaltningen kan innebära ökade kostnader. I dagsläget genomför förvaltningen kompetenshöjande aktiviteter och aktiviteter med en genusförändrande ansats gentemot barn och unga. Detta sker både på förvaltningens egna mötesplatser och i samverkan med grundskolan. Ett fortsatt utvecklingsarbete utifrån WHO:s fem strategier för förändring, Jämställdhetsmyndighetens handbok Inget att vänta på och det metodiska våldsförebyggande arbetet som bedrivits i Borås, En kommun fri från våld, planeras. Arbetet har till stor del bekostats av statliga medel. Här delar förvaltningen stadsledningskontorets bedömning (dnr. 0534/21) att ett minskat beroende av extern finansiering kan skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt våldspreventivt arbete. För att motverka och förebygga våld krävs det genomgripande och systematiskt arbete samt en stabil finansiering för detta.

Att säkerställa att det finns rutiner och metoder för att ställa frågor om våldsutövning (aktivitet 1:5) kan komma att bidra till ökade kostnader för både utredning och insatser till våldsutövaren. För många socialförvaltningar är arbetet med våldsutövare relativt nytt vilket gör att även kostnader för kompetenshöjning, handledning och liknande bör beaktas.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem som påverkar människors liv oavsett ålder, kön, social och ekonomisk status med mera. Våldet kan också ses som ett uttryck för kvinnors och mäns icke jämställda positioner i samhället, eftersom majoriteten av dem som utsätts är kvinnor som utsätts av män. Våldet mot kvinnor är generellt också grövre och leder betydligt oftare till döden, än när en kvinna utsätter en man. Arbetet mot våld som ska genomföras enligt planen är därmed ett viktigt arbete ur jämställdhetssynpunkt.

Planen är utformad utifrån ett barnperspektiv med fokus på barns rätt till ett liv utan våld. Aktiviteterna är utformade för att staden utifrån aktuell kunskap ska utforma sitt arbete med upptäckt av utsatta barn samt hur stöd och skydd till utsatta barn ska tillgodoses. Flera aktiviteter i planen bidrar på olika sätt till att förverkliga artikel 13 i barnkonventionen att *”Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.”*

Aktiviteterna i planen anger att våldsutsatta vuxna och barn ska få sina behov av stöd och skydd tillgodosedda på kort och lång sikt. Det framgår också av planen att för att behovet av stöd och skydd ska kunna tillgodoses kan andra behov också behöva beaktas av socialtjänsten och boendet, till exempel utifrån missbruk, föräldraskap, funktionsnedsättning, hög ålder eller att ha en könsöverskridande identitet. Våld i nära relationer påverkar hälsan för dem som utsätts, både fysiskt och psykiskt. Att minska utsattheten är planens syfte och den kan därmed på sikt väntas ha positiv inverkan på befolkningens liv och hälsa.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 20 mars 2023.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2023–2026
2. Planens aktiviteter med förändringar markerade
3. Tjänsteutlåtande Socialförvaltning Centrum, förslag till nya plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023-2026

Ärendet

Socialnämnd Sydväst har att ta ställning till förslag till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2023–2026. I remissyttrandet finns ett antal frågor att särskilt beakta i svaret.

Yttrandet ska vara socialnämnd Centrum tillhanda senast den 31 mars.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen (KS) gav Social resursnämnd (enligt beslut 2018-05-23 § 492) i uppdrag att följa upp Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014–2018 (med förlängd giltighetstid till och med 2019), samt att lämna förslag på ny plan. Förslaget till ny plan återremitterades till Social resursförvaltning och efter omorganiseringen 2021 fick socialnämnden Centrum ansvar för arbetet. Ett nytt förslag till plan godkändes av socialnämnden Centrum, men KS återremitterade det i augusti 2021 (KS 2021-09-01 § 629). Vid framtagandet av förslaget till ny plan mot våld i nära relationer har de brister som identifierats i uppföljningen av den tidigare planen och i stadsrevisionens granskning 2018, samt stadsledningskontorets uppföljningsrapport därtill, beaktats.

Planen har tagits fram i dialoger med nyckelpersoner och baseras på utvecklingsområden som har identifierats i uppföljningen av föregående plan, andra kartläggningar och granskningar. I beslutet att återremittera förslaget till ny plan i augusti 2021 framgick att förslaget behövde kompletteras med följande:

- förtydliga utbytet med det centrala Trygghetsrådet
- förtydliga insatser för att stärka de våldsutsattas möjligheter till eget inflytande och återhämtning
- förtydliga aktiviteter kopplade till ekonomiskt våld
- ny nationell lagstiftning på området samt överväga tillkommande uppdrag och förändringar i lagstiftningen som kan påverka planens utformning
- mätbara indikatorer
- riktade och adekvata åtgärder för att upptäcka och möta särskilt utsatta gruppers behov av stöd och skydd
- förtydliga samordningsansvar

Planen

Planens övergripande mål är att ingen ska utsättas för våld i nära relation. Alla typer av våld mot närstående omfattas, det kan vara i parrelationer eller andra nära relationer, och oavsett könstillhörighet eller ålder hos den utsatta eller utövaren.

Syftet med planen är att stärka stadens arbete mot våld i nära relation och att fungera som ett stöd för ett strukturerat, kontinuerligt och långsiktigt stöd i det arbetet. Alla nämnder och bolag omfattas, i olika utsträckning. Planen kan kopplas till ett flertal andra styrande dokument, såväl lokala som nationella och internationella: Göteborgs Stads planer för en jämställd respektive jämlik stad, den nationella jämställdhetspolitiken, konventionen om mänskliga rättigheter och Barnkonventionen, med flera.

Utöver det övergripande målet består planen av fyra mål med tillhörande aktiviteter och indikatorer. Målen är:

- Göteborgs Stad arbetar för att förhindra att våld i nära relationer uppkommer och upprepas.
- Göteborgs Stad tillgodoser behov av skydd och stöd hos barn som har utsatts för eller bevittnat våld, utifrån barnets behov.
- Göteborgs Stad tillgodoser våldsutsatta vuxnas behov av skydd och stöd utifrån den enskildes behov.
- Göteborgs Stads arbete mot våld i nära relationer är av god kvalitet.

Förvaltningens bedömning

Sammanfattande bedömning

Förvaltningen föreslår att nämnden tillstyrker förslag på plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023-2026. Förvaltningen redogör nedan för bedömningen och de frågeställningar som efterfrågats. Sammanfattningsvis berör förvaltningens bedömning följande delar:

- Aktiviteter för utveckling av våldspreventivt arbete och förmågan att upptäcka och ge stöd till såväl våldsutsatta och personer som utövar våld kan initialt medföra ökade kostnader för kompetensutveckling, metodutveckling och fler ärenden att handlägga men kommer att innebära minskade kostnader på sikt.
- Utveckling av samverkan både internt och externt behöver stärkas. Detta arbete kan bedrivas inom befintliga samverkansstrukturer.
- Förvaltningen bedömer att planen inte fullt ut ger rätt förutsättningar för att uppnå den nollvision mot våld i nära relationer som kommunfullmäktige beslutade om den 9 juni 2022. En nollvision mot våld kräver fler och mer systematiska insatser för det universella preventiva arbetet. Att förebygga våld i nära relation kan inte likställas med att informera, uppmärksamma eller uppmana att kommunala verksamheter skall reagera och agera vid oro för pågående våld.
- Det finns ett behov av kunskapshöjning om normkritik och behovsanalys avseende särskilt sårbara grupper samt resurser för att kunna säkerställa att dessa grupper får sina rättigheter till stöd och skydd tillgodosedda när behovet har identifierats.

Frågor som socialförvaltningen Centrum önskar att remissinstanserna särskilt beaktar

I remissutskicket önskar socialförvaltningen Centrum att remissinstanserna särskilt beaktar följande fem frågor i sina remissvar.

1. Bedömer ni att planen ger förutsättningar för att arbeta förebyggande mot våld i nära relationer?

Planen ger förutsättningar för att arbeta förebyggande, dock med en tyngd åt att förebygga att våld upprepas snarare än att det uppkommer från första början. Mer tyngd åt det våldspreventiva arbetet hade varit önskvärt, exempelvis genom en utökad omfattning av aktiviteterna 1:3 och 1:4.

Det är angeläget att lyfta fram det arbete som pågår inom fritid och fält och den roll de har i det universellt och selektivt våldspreventiva arbetet. Förvaltningen önskar därför även att fält och fritid lyfts in som en viktig aktör i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. I stadsområdet finns det arbetssätt och metoder med fokus på

gränssättning, värderingar och frihet från våld. Redan befintliga metoder och arbetssätt kan därför med fördel fördjupas, då det är rekommenderade arbetssätt som stöds av både Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelsen.

Förvaltningen vill också lyfta Avdelning Boende och hemlöshet där merparten av brukarna kan antas leva med våld i olika former. Detta är en mycket sårbar och utsatt grupp som behöver synliggöras och stärkas. Aktivitet 1:4 om att utveckla arbetssätt och metoder med fokus på gränssättning och relationer skulle därför även behöva riktas mot denna målgrupp.

2. Bedömer ni att planen har förutsättningar för att fungera som ett stöd för samverkan inom staden i arbetet mot våld i nära relationer?

Förvaltningen bedömer att det genom stadens struktur med en ledningsgrupp för arbetet mot våld i nära relationer, en arbetsgrupp IFO och samordningsgrupp finns god samverkan på strategisk nivå och att planen utgör ett bra underlag för fortsatt samverkan. Samverkan på mer operativ och praktisk nivå, i respektive stadsområde, behöver fortsätta utvecklas. Flera förvaltningar möter samma invånare och samverkan måste därför fungera. Det strategiska arbetet mot våld i nära relationer samt det våldspreventiva arbetet prioriteras olika mycket i stadens nämnder vilket bidrar till att förutsättningarna för de olika nämnderna inte är desamma. Resurssättningen är olika vad gäller till exempel samordningsfunktion i de olika förvaltningarna, vilket påverkar möjligheten till samverkan, då samverkan kräver tid och resurser.

Aktiviteter är ansvarssatta vilket tydliggör vilka som behöver samverka internt i staden. Det blir dock viktigt att i samband med planens antagande konkretisera rollen som samordningsansvarig för en aktivitet.

3. Bedömer ni att planen möjliggör en utveckling av arbetet mot våld i nära relationer?

Förvaltningen bedömer att planen möjliggör en utveckling av arbetet mot våld i nära relationer. Det är dock viktigt att särskilt sårbara grupper och sårbarhetsfaktorer kontinuerligt beaktas i ordinarie arbete, då det inte specificeras i planen. Detta för att arbetet på motsvarande sätt behöver utvecklas för dessa grupper. Det gäller till exempel hemlösa, personer i missbruk, barn och unga. Planen har ett stärkt barnperspektiv men om staden ska arbeta mot våld i nära relationer är det viktigt att även stärka arbetet med ungas relationer där partnervåld är vanligt och behöver synliggöras än mer.

Mål 2 som handlar om att tillgodose barns behov av stöd och skydd lyfter fram barn som en särskilt utsatt grupp i och med att de är beroende av vuxna för att få sina behov tillgodosedda. Aktivitet 2:2 syftar till att stärka barns delaktighet under hela ärendeprocessen och att därigenom utforma insatser med barnets bästa i fokus.

Förvaltningen vill betona att enheters kompetens i frågan om barnrätt och barnperspektiv är avgörande för att barns intressen och rättigheter blir tillgodosedda. Därmed ses den aspekten som mycket viktig för att kunna arbeta på ett bra sätt med aktivitet 2:2. Det gäller till exempel vid vårdnads-, boende- och umgängesutredningar, vilka är kritiska skeden för våldsutsatta barn.

Utvecklingsarbete kräver resurser och detta beskrivs under ekonomisk dimension och fråga 5.

4. I planen anges att alla nämnder och bolag som berörs ska analysera behoven kopplade till våld i nära relation hos sina målgrupper ur ett normkritiskt perspektiv, för att säkerställa att behoven tillgodoses. För att kunna göra detta behöver verksamheterna ha kunskaper om att göra behovsanalyser, om normkritik och om våld i nära relationer. Bedömer ni att det finns organisatoriska förutsättningar inom nämnden för att göra dessa analyser?

Det finns behov av kunskapshöjning kring normkritik och behovsanalys. Då det åläggs varje förvaltning att inhämta kunskap om målgruppens behov och att koppla detta till den interna planerings- budget- och uppföljningsprocessen är utmaningen att göra det på ett strukturerat och samlat sätt. Detta för att möjliggöra en rättvis och jämlik bedömning av olika gruppers behov av stöd. Flera av stadens planer inom MR-området har också visat på behov av ökad kunskap om normkritik. En sådan satsning skulle därför ha bäring på flera av stadens planer. Detsamma gäller sårbarhetsfaktorer, vilket alla verksamheter förväntas ha kunskap om och kunna tillämpa i mötet med de utsatta, enligt planen. För att förvaltningen ska kunna synliggöra behoven hos målgrupperna behöver kunskap och förståelse för utsattheten finnas. Förvaltningen vill dock betona att det både på strategisk nivå och i olika verksamheter finns mycket kunskap om vilka grupper som har ett särskilt svagt samhällsskydd och vilka behov de har av insatser.

Det finns ett fortsatt behov av att stärka insatser som skyddat boende och samtalsstöd för personer inom grupper där förvaltningen identifierat ett omsorgsbehov, till exempel personer med större psykisk ohälsa eller missbruk. Det innebär att behovsanalys utifrån ett normkritiskt perspektiv har gjorts men att det behöver finnas beredskap för att åtgärda behoven som framkommer.

5. Bedömer ni att det finns ytterligare ekonomiska aspekter att beakta kopplat till planen, utöver de som nämns i tjänsteutlåtandet?

Förvaltningen vill lyfta fram att kompetensutveckling inom frågan är avgörande för att nå framgång i våra brukarnära verksamheter. Det är dock inom dessa verksamheter där kompetensutveckling är mest utmanande och kostsamt att få till. Viktigt är att erbjuda en variation av utbildningar och att möjliggöra även digitala lösningar.

Arbetet med utövare är även något som kommer kräva resurser, både i form av kompetensutveckling och i den praktiska handläggningen. En gemensam process pågår i staden för att samlat vidareutveckla arbetet. En tydlighet i satsningar och metoder kan på sikt underlätta förvaltningarnas arbete och bidra till likvärdighet över staden.

Arbetet för att öka upptäckandet av våldsutsatthet och ge stöd och skydd medför en ökad kostnad då fler kan behöva insatser. Viktigt är att kunna synliggöra dessa kostnader genom systematisk uppföljning men också betona den samhällsekonomiska vinsten med att upptäcka och förebygga våld.

Möjligheten till långsiktigt stöd och traumabehandling för våldsutsatta barn och vuxna är viktigt. Idag uppfattas det som svårt att få tillgång till rätt vårdinsats och inom kommunal

verksamhet kan det handla om att se över och stärka Kriscentrum för kvinnor (KCK), Kriscentrum för män (KCM) samt kvinno- och tjejjourers möjlighet att erbjuda långsiktigt stöd. Barn och vuxna behöver få snabbare tillgång till traumabehandling, för att minska risken att till exempel PTSD utvecklas.

Utvecklingen av det våldspreventiva arbetet mot våld i nära relationer kan komma att innebära ökade kostnader för förvaltningen då det till stor del har finansierats med externa medel. Förvaltningen vill därför betona betydelsen av det statsbidrag som under flera år fördelats av Socialstyrelsen och vilket upphör i år. Det har möjliggjort kompetensutveckling, metodutveckling och viktiga insatser för att nå vår befolkning, till exempel genom kampanjer som Orange Week. Att tillgången till externa utvecklingsmedel upphör utgör ett hinder för det fortsatta utvecklingsarbetet. Statsbidrag innebär samtidigt en kortsiktig finansiering som gör det svårt att planera långsiktigt och hållbart. Ett minskat beroende av extern finansiering kan skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt våldspreventivt arbete.

Indikatorerna är många men anses inte belasta verksamheterna då mycket tas från redan befintliga uppföljningar som Öppna jämförelser. Viktigt är dock analysen utifrån indikatorerna, till exempel gällande nr 1.1. där det är nödvändigt att särskilt tänka in vilka av stadens invånare som faktiskt besvarar SOM-enkäten och vad svaret då säger. Gällande de nyckeltal som kan komma att komplettera analysen av måluppfyllelsen är många kopplade till Treserva, vilket då kan komma att kräva resurser i form av handpåläggning för utdrag av statistik.

Beslutet ska skickas till:

Socialnämnd Centrum

Lotta Wikström

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör